

บทความการเรียนการสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ

1 : ภาษาคำโดด (Isolating)

“ภาษาไทย เป็นภาษาคำโดด” เรามักจะได้ยินคำนี้ในวงวิชาการเมื่อมีการจัดกลุ่มภาษา ภาษาคำโดดคืออะไร จำเป็นต้องรู้ไหม และมีประโยชน์อย่างไรต่อการเรียนการสอนภาษาไทย ความรู้เรื่องกลุ่มภาษาถือว่าสำคัญมาก นับเป็นความรู้พื้นฐานหนึ่งซึ่งในการสอนชาวต่างชาติ เพราะทำให้ผู้สอนเห็นความต่างและความร่วมระหว่างภาษา

ในการใช้ภาษา ภาษาคำโดด จะไม่มีการเปลี่ยนคำ เช่น ในคำนามเพื่อบอกจำนวน ในกริยา บอก เวลาและลักษณะเหตุการณ์ ซึ่งในภาษาเยอรมันจะมีลักษณะดังกล่าว

นาม : Der Mann, Die Männer

กริยา : gehen ging gegangen

ภาษาไทย จะกี่คน ก็ใช้คำ “คน” จะเดินวันนี้ วันไหน ก็ใช้คำ “เดิน”

ในการออกเสียงคำไทย จะออกเสียงแยกโดดเป็นคำๆ เช่น พ่อ แม่ ลูก หากเอาไปประสมกับคำ คำ เป็น พ่อ-คำ แม่-คำ ลูก-คำ ในแต่ละคำ ออกเสียงแยกเป็นสองส่วน พ่อ-คำ / แม่-คำ / ลูก-คำ

นอกจากนี้ คำโดดในภาษาไทย มักจะมีหน่วยเดียวและเขียนง่ายๆ

แบบฝึกหัด หาคำโดดจากคำต่อไปนี้

ศาสนา เล่า เรื่อง เรียน เซ็ด สั้ง ข้าว หุง กวาด ดอง ต้ม แกง สอน สุขภาวะ ภู สถานี สถาบัน
ลำดับ ปิด หมัก ศึกษา เสด็จ สงสัย สารคดี บอก สรร

คำโดด ได้แก่

เล่า เรื่อง เรียน เซ็ด สั้ง ข้าว หุง กวาด ดอง ต้ม แกง สอน ภู ปิด หมัก บอก

บทความการเรียนรู้การสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ

2 : คำหลักในภาษาไทย : นาม และ กริยา

อย่างที่เอ่ยไปก่อนหน้านี้เกี่ยวกับเรื่องคำโดดซึ่งไม่มีการเปลี่ยนแปลงคำ “รูปคำ” เพื่อบอกหน้าที่ทางไวยากรณ์ เช่น จำนวน เวลา ฯลฯ คำๆ หนึ่ง อาจเป็นได้ทั้ง นาม หรือ กริยา คำ 2 ชนิดนี้ถือว่าเป็นคำหลักในภาษาไทย

เวลาเราจะบอกว่าคำอะไรเป็น นาม หรือ กริยา เรามักใช้ความหมายเป็นหลัก เช่น หัว หู ตา ปาก หมา แมว เสือ คำเหล่านี้ บอกได้ไม่ยากกว่าเป็น “นาม” (noun) เพราะเราเข้าใจทั้งความหมายและเป็น “สิ่ง” ที่เราเห็นได้ด้วยตา จับต้องได้ด้วยมือ คำต่างๆ ดังต่อไปนี้ เช่น เดิน ยืน กิน นอน เขียน อ่าน เราก็บอกได้ง่ายดายว่าเป็น กริยา (verb) เพราะเป็นอาการต่างๆ ลองดูประโยคต่อไปนี้

วิ่ง ดี ต่อ สุขภาพ

คำ “วิ่ง” ในประโยคนี้ ยังเป็น กริยา อยู่หรือไม่ คำ “ดี” เป็นคำ คุณศัพท์ (adjective) หรือเปล่า คำ “ต่อ” ละ เป็นคำอะไร คำ “สุขภาพ” คำนี้ ไม่น่ามีปัญหา เพราะเรามักจะแปลว่า health ในภาษาอังกฤษ ก็น่าจะเป็นคำนาม

ในภาษาไทย คำ คำหนึ่งแม้ว่าจะมีความหมายเป็นอาการ แต่ก็สามารถใช้เป็น นาม ได้ ในตำแหน่ง หัวข้อ (topic) ประธาน (subject) และ/หรือ กรรม (object) ได้ ไวยากรณ์อย่างนี้ คล้ายในภาษาเยอรมัน คือ ปรับคำกริยาเป็นตัวใหญ่ Rennen ก็ใช้เป็นนามได้เช่นกัน ดังนั้น เราจึงสามารถอธิบายว่า “วิ่ง” ในประโยคข้างต้นว่า ใช้เป็น “นาม” ได้

แล้วคำ “การวิ่ง” ใช้ได้หรือไม่

คำ “การ” เป็นคำสันสกฤต แปลว่า “งาน กระทำ” เอามาต่อข้างหน้ากริยากระทำเพื่อให้คล้ายไวยากรณ์อังกฤษ gerund ที่มีการเติม -ing ทำยกริยากระทำ เพื่อให้เป็นคำนาม เช่น running, eating และ swimming หากจะใช้ การวิ่งดีต่อสุขภาพ ก็ไม่ผิด

ประโยคด้านบน แปลเป็นอังกฤษว่า Running is good to the health.

บทความการเรียนรู้การสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ

คำกริยา ถือเป็นคำหลักอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจแยกชนิดย่อยเป็น กริยาอาการ สภาพ และเวลา ฯลฯ ซึ่งจะเก็บไว้เขียนในฉบับต่อไป แต่หากเป็นคำต่างประเทศ ก็อาจใช้เป็นกริยาได้ เช่น โทรศัพท์ มาตรการ ไลน์ ฯลฯ เช่น

อย่าลืม โทร (ศัพท์) หาด้วยนะ

เดี๋ยว ไลน์ ไปนะ

นักศึกษา ถูกมาตรการ

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า คำนามและกริยา ซึ่งเป็นคำหลักในภาษาไทย อาจใช้คำหมายในการบอก นอกจากนี้ หน้าที่ในประโยค ประธาน และ กริยา ก็ใช้บอกว่าเป็น นาม และ กริยา ได้

3 : อักษร 3 กลุ่ม : ที่มา ที่ไป และความหมาย

ในการเรียนการสอนภาษาไทยไม่ว่าจะในหมู่ชาวไทยเองหรือชาวต่างประเทศ ผู้สอนมักจะเริ่มต้นที่ตัวอักษร เพราะถ้าไม่รู้ตัวอักษรก่อน ก็จะไปสู่ส่วนอื่นๆ ได้ยาก ตัวอักษรในภาษาส่วนใหญ่ใช้แทนเสียง และมักจะนำเข้าไปประกอบกับ สระ และเครื่องหมายอื่นๆ ให้ออกมาเป็น “คำ” เราเรียกวิธีการประกอบเข้าเป็นคำนี้ว่า “อักษรวิธี” คำ “อักษร” เป็นภาษาบาลี ก็คือ อักษร นั่นเอง

การมีตัวอักษรใช้บันทึกสิ่งต่างๆ ถือเป็นความก้าวหน้าของมนุษย์ ลองหลับตานึกดู มีภาษาตระกูลหนึ่ง ใช้พูดกันทั่วไปแถวๆ ประเทศจีนตอนใต้ (มณฑลยูนนาน) ไทใหญ่หรือรัฐฉานในเมียนมาร์ ลาว เวียดนามตอนเหนือ คนกลุ่มนี้ใหญ่มาก พูดภาษาตระกูลไทซึ่งยังแยกย่อยเป็นอีกหลายกลุ่ม บางกลุ่มย้ายข้ามแม่น้ำโขงลงมาสู่พื้นที่ราบซึ่งสมบูรณ์และพบว่ามีวัฒนธรรมการเขียนแล้ว จึงรับเอามา “ปรับ” ใช้กับภาษาตัวเอง

ความท้าทายคือ ภาษาตระกูลไทนี้ มีเสียงสูงต่ำระดับคำ (เรามักเรียกเสียงสูงต่ำระดับคำนี้ว่าวรรณยุกต์ ซึ่งจะขอเว้นไม่ใช้คำนี้ก่อน เพราะเป็นคำยาก) แต่ระบบอักษรที่รับมา ไม่ได้ออกแบบมาสำหรับภาษาที่มีเสียงสูงต่ำในระดับคำ มีแต่ ตัวอักษรแทนเสียงพยัญชนะต้นและท้าย (ตัวสะกด) เท่านั้น กระบวนการ “ปรับ” จึงเริ่มขึ้น

ก่อนอื่น ลองดูเสียงสูงต่ำ ว่ามีกี่เสียง ส่วนตัวจะนับแค่ 4 เสียง คือที่เราคุ้นว่า เอก โท ตรี จัตวา หรือ 1 2 3 และ 4 นั่นเอง ไม่นับสามัญเพราะ สามัญแปลว่า “ธรรมดา” คือ ไม่มีเสียงสูงต่ำ เมื่อไม่มี ก็จะไม่นับ

ลักษณะสูงต่ำ มีดังนี้

เสียงเอก คือ ต่ำ (low)

เสียงโท คือ สูง-ตก (falling)

เสียงตรี คือ สูง (high)

เสียงจัตวา คือ ต่ำ-ขึ้น (rising)

บทความการเรียนรู้การสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ

ลองมาดู พยัญชนะ 5 ตัวแรก ต่อไปนี้

ก   ข   ค   ฅ   ง

ในการออกเสียง เราใช้สระ ออ มาช่วย (ออกเสียงเป็น กอ ขอ คอ คอ งอ) เมื่อออกเสียงเรียงกันไป
ลองสังเกตดูว่า พยัญชนะตัวไหน มีเสียงแปลกกว่าตัวอื่น

ตัวที่ 2 คือ ข ใช้นิยม

จากนั้นลอง ออกเสียง ไปตามแต่ละแถวดังนี้

จ   ฉ   ช   ฌ   ญ

ฎ,ฏ   ฐ   ท   ฒ   ณ

ด,ต   ถ   ฑ   ฒ   น

บ,ป   ผ,ฝ   พ,ฟ   ภ   ม

อ   ห   ฮ

ส   ซ

สังเกตได้ว่าตัวอักษรที่ 2 ในแต่ละแถว ออกเสียงแปลกกว่าตัวอื่น คือ มี เสียงจัตวา ในตัวอักษร

ต่อไป ลองออกเสียง เทียบกันระหว่าง ตัวอักษรที่ 2 และ 3 ในแต่ละแถว เช่น ข ค

ทำซ้ำๆ และทดสอบในคู่ต่อไป ดังนี้

บทความการเรียนการสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ

ฉ	ช
ฐ	ท
ถ	ท
ผ	พ / ผ พ
ห	ฮ
ส	ซ

แล้วสังเกต หาคำตอบ เราจะพบว่า จริงๆ แล้ว ตัวอักษร 2 ตัวนี้ มีเนื้อเสียงพยัญชนะเดียวกัน คือ /kh/ ต่างกันที่ ตัว ช มีเสียงจัตวา ส่วนตัว ค ไม่มี เป็นเสียงราบๆ ปกติ

นี่คือ ความฉลาดปรับใช้ ของคนไทยโบราณ อันที่จริง ลองคิดง่าย เมื่อตัวอักษรต่างกัน ก็น่าจะแทนเสียงพยัญชนะที่ต่างกัน คือ ช และ ค น่าจะแทนเสียงพยัญชนะ 2 เสียงที่ต่างกัน แต่ในภาษาไทย ไม่มีเสียงพยัญชนะต่างกันอย่างนั้น ในระบบอักษรที่ยืมมา เรามีสิ่งที่ต่างออกไปคือระดับเสียงสูงต่ำ เราจึงปรับ โดยเอาเสียงจัตวา ใส่เข้าไปในตัว ช เสียเลย เพราะ เสียง /kh/ มีเสียงจัตวาบ่อยมาก ในภาษาไทย เราจะใส่เสียงจัตวา ในตัวอักษรที่ 2 เสมอ ดังนี้

- ช
- ฉ
- ฐ
- ถ
- ผ,ผ
- ห
- ส

หากไม่ต้องการออกเสียงจัตวา ก็ให้ใช้ตัวอักษรในแถวที่ 3 ดังนี้

- ค
- ช
- ท
- ท

บทความการเรียนการสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ
พ,ฟ

ฮ

ช

เมื่อเอามาวางเทียบกันเหมือนด้านบน

ข ค

ฉ ช

ฐ ท

ถ ท

ผ พ / ฝ ฟ

ห ฮ

ส ช

แถวซ้าย ออกเสียงต่ำ-สูง (จัตวา) ส่วน แถวขวาไม่มีเสียงจัตวา คนไทย จึงเรียกแถวซ้ายอักษรสูง (เพราะมีเสียงต่ำ-สูงหรือจัตวา) และเรียกแถวขวาอักษรต่ำ คือลดระดับจากเสียงต่ำสูง ลงมาระดับปกติ

คราวนี้ ลองมาพิจารณาตัวอักษรที่ 3 และ 4 ของแต่ละแถว และออกเสียงเทียบกันไป ดังนี้

ค ม

ช ฉ

ท ฒ

ท ฐ

พ ภ

เราพบว่าเสียงพยัญชนะในอักษรแต่ละคู่ไม่ต่างกัน แล้วทำไมต้องมี 2 ตัวออกเสียงเหมือนกัน คำตอบง่ายๆ คือ เวลาเรายืมระบบตัวอักษรมาจากภาษาต้นทาง เรายืมมาทั้งระบบ ไม่หยิบตัวหนึ่งตัวใดออก ไม่ใช่ก็เก็บไว้ หรือบางทีจำเป็นก็ใช้บ้าง ดังที่กล่าวมานี้ คือ ที่มาของอักษรสูงและอักษรต่ำคู่

บทความการเรียนรู้การสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ

คราวนี้ เรามาดูพยัญชนะในตัวแรกในแต่ละแถว ซึ่งเรามักใช้สอนเป็นอันดับแรก ได้แก่

ก

จ

ฦ, ฦ

ด, ต

บ, ป

อ

เสียงพยัญชนะเหล่านี้ แตกต่างจาก เสียงพยัญชนะแถวที่ 2 และ 3 4 คือ ไม่มีเสียง /-h/ และแตกต่างอีกข้อกับพยัญชนะแถวที่ 2 คือ ไม่มีเสียงต่ำ-สูง (จัตวา) ลองออกเสียงเทียบดู

ก ข / ก ค ฆ

จ ฉ / จ ช ฌ

ฦ, ฦ ฐ / ฦ, ฦ ท ฒ

ด, ตถ / ด, ต ท ธ

บ, ป ผ, ฝ / บ, ป พ, ฟ ภ

อ ห / อ ฮ

พยัญชนะในกลุ่ม

ก

จ

ฦ, ฦ

ด, ต

บ, ป

บทความการเรียนการสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ

อ

ไม่มีคู่ ซ้าย-ขวา อย่าง ข - ค เลยอยู่เดี่ยวๆ ตรงกลาง ดังนั้นจึงเรียกว่า **อักษรกลาง** นั่นเอง

ตัวอักษรที่ 5 ในแต่ละแถวนั้น เราคุ้นเคยเรียกกันว่า อักษรต่ำเดี่ยว เพราะว่า เราคิดว่า ไม่มีคู่ ซ้าย-ขวา และใช้กฎเดียวกับ อักษรในกลุ่ม

ค ฆ

ช ฌ

ท ฒ

ท ฐ

พ ภ

อันที่จริงตัวอักษรที่ 5 และ ย ร ล, ฬ ิว นั้น แทนเสียงพยัญชนะเสียงอ่อน (เมื่อเทียบกับพยัญชนะอื่นๆ ที่แทนด้วยตัวอักษรที่กล่าวมา) เวลาออกเสียง

ง

ญ

ณ

น

ม

ย

ร

ล, ฬ

ว

ว

เส้นเสียงจะสั้นระดับต่ำ เราจึงเรียกดัชนีอักษรในกลุ่มนี้ว่า **อักษรต่ำ**

บทความการเรียนรู้การสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ

คราวนี้ เราลองเอาพยัญชนะทั้งหมดมาเรียงกันและเพิ่มตัวอักษรพิเศษ ศ ษ และ ซ เป็นระบบดังนี้

ก	ข	ค	ฅ	ง
จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
ฎ,ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
ด,ต	ถ	ท	ธ	น
บ,ป	ผ,ฝ	พ,ฟ	ภ	ม
อ	ห	ฮ		ย
	ส	ซ		ร
	ศ,ษ			ล,ฬ
				ว

ในบทความนี้ เราได้เรียนรู้ที่มาที่ไปของการจัดกลุ่มตัวอักษรเป็น 3 กลุ่ม คือ กลาง สูง ต่ำ ในบทความต่อไป จะมาคุยกันเรื่องการใช้อักษรแต่ละกลุ่ม